

4. Αξιολόγηση Γνώσεων, Στάσεων και Συμπεριφορών Μεταναστριών Γυναικών σχετικά με το Μητρικό Θηλασμό

Τσουροπλή Δελουδένια, Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc,
Μονάδα Τεχνητού Νεφρού, «Τζάνειο» ΓΝ Πειραιά

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Στην παρούσα μελέτη, και με δεδομένη την έντονη μεταναστευτική κίνηση που παρουσιάζει η χώρα μας τα τελευταία 15 χρόνια, επιχειρήθηκε η αξιολόγηση των Γνώσεων, Στάσεων και Συμπεριφορών μεταναστριών γυναικών σχετικά με το μητρικό θηλασμό.

Υλικό και μέθοδος: Στην παρούσα μελέτη αξιολογήθηκαν οι Γνώσεις, Στάσεις και οι Συμπεριφορές μεταναστριών γυναικών σχετικά με το μητρικό θηλασμό. Για τον σκοπό αυτό, επελέγησαν οι 60 πρώτες συνεχείς μετανάστριες γυναίκες, οι οποίες προήλθαν στα Τακτικά Εξωτερικά Παιδιατρικά Ιατρεία κατά το διάστημα από την 1η έως την 31η Νοεμβρίου 2005.

Αποτελέσματα: Από τις 60 μετανάστριες γυναίκες 45 είχαν ως χώρα καταγωγής την Αλβανία, ποσοστό 75%, 33 είχαν αποφοιτήσει από σχολές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κύριος λόγος επιλογής του θηλασμού ήταν οι μητέρες των γυναικών και μάλιστα σε ποσοστό 41,66%. Στην ερώτηση μας εάν οι μητέρες κατά την περίοδο του θηλασμού, είχαν ανάγκη υποστήριξης, αναφέρθηκε ότι μόνο 15 γυναίκες, είχαν έκδηλη την ανάγκη αυτή. Από τις 60, λοιπόν, μετανάστριες γυναίκες μόλις 18 δεν καταφεύγουν σε τεχνικές διατροφής, ενώ οι υπόλοιπες 42 καταφεύγουν σε συνδυασμούς τεχνικών και μητρικού θηλασμού.

Συμπεράσματα: Η ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων οδήγησε στο συμπέρασμα ότι ο μητρικός θηλασμός αποτελεί μία πάγια διατροφική τεχνική, η οποία εφαρμόζεται από τις μετανάστριες γυναίκες ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής τους, τα χρόνια παραμονής τους στην Ελλάδα, το επίπεδο των γραμματικών τους γνώσεων και την ηλικία τους.

Λέξεις κλειδιά: Μητρικός θηλασμός, στάσεις, γνώσεις, συμπεριφορά.

Σκοπός της Νοσηλευτικής Επιστήμης και Τεχνικής είναι η φροντίδα του ατόμου, της οικογένειας ή της ομάδας. Από την αρχή της η Νοσηλευτική ακολούθησε την ολιστική προσέγγιση, με σκοπό την ικανοποίηση όλων των εκφάνσεων της ανθρώπινης υπόστασης. Το ερώτημα που προκύπτει είναι σε ποιο βαθμό η επιτυχία ενός τέτοιου εγχειρήματος ανταποκρίνεται στις έκδηλες και άδηλες ανάγκες των ατόμων, όπως επίσης και αν οι υπηρεσίες φροντίδας υγείας που παρέχονται προς την κατεύθυνση αυτή είναι αποτελεσματικές και αξιολογούνται με ποιοτικά κριτήρια. Η αξιολόγηση τους αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα, καθώς αυτή εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο κανείς προσπαθεί να ορίσει τα εκτιμώμενα μεγέθη, τις μεθόδους και τα εργαλεία μέτρησης που χρησιμοποιεί.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 άρχισε να διαφαίνεται έντονο το ενδιαφέρον των Επιστημόνων Υγείας για το σχεδιασμό προγραμμάτων Αγωγής Υγείας, τα οποία θα αναδεικνύουν τη σπουδαιότητα αλλά και τα οφέλη του μητρικού θηλασμού [1, 2]. Τα προγράμματα αυτά εφαρμόστηκαν αρχικά στις υπό ανάπτυξη χώρες, καθώς σε αυτές έχρηζε ιδιαίτερης ανάγκης η ανάδειξη της σημασίας του [3,4,5,6,7,8]. Παρ' όλα αυτά λίγες είναι οι μελέτες που είχαν ως σκοπό την αξιολόγηση των Γνώσεων, Στάσεων και Συμπεριφορών γυναικών σχετικά με το μητρικό θηλασμό. Οι πραγματοποιηθείσες μελέτες αξιολογούσαν είτε χωριστά κάθε παράμετρο [9, 10, 11] είτε σε μερικό συνδυασμό τους [12, 13, 14, 15, 16, 17], ποτέ όμως όλες μαζί και πραγματοποιήθηκαν σε γυναίκες ποικίλων ηλικιακών ομάδων.

Στην παρούσα μελέτη, και με δεδομένη την έντονη μεταναστευτική κίνηση που παρουσιάζει η χώρα μας τα τελευταία 15 χρόνια, επιχειρείται η αξιολόγηση των Γνώσεων, Στάσεων

και Συμπεριφορών μεταναστριών γυναικών σχετικά με το μητρικό θηλασμό. Η αξιολόγηση των Γνώσεων, Στάσεων και Συμπεριφορών μεταναστριών γυναικών αποτελεί το πρωταρχικό στάδιο για το σχεδιασμό προγραμμάτων Αγωγής Υγείας. Ανάλογες τεχνικές είθισται να εφαρμόζονται και μετά το πέρας των προγραμμάτων, με τελικό αντικειμενικό σκοπό την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής τους. Αυτή είναι η στρατηγική που επιβάλλεται να ακολουθείται και η οποία δυστυχώς σπάνια εφαρμόζεται.

Αναμφισβήτητο ο μητρικός θηλασμός αποτελεί την πρώτη και πλέον ενδεδειγμένη διατροφική τεχνική που εφαρμόζεται από μητέρες σε νεογνά ήδη από τις πρώτες στιγμές της γέννησής τους [18, 19, 20]. Η τεχνική του μητρικού θηλασμού αποτελεί γνώση και συνάμα πρακτική, η εφαρμογή της οποίας χάνεται στα βάθη των αιώνων. Η παράδοση και το μητρικό ένστικτο για φροντίδα και στοργή την κράτησαν άσβεστη και την μεταλαμπάδευσαν στις νέες γενεές μητέρων.

Η θρεπτική αξία του μητρικού γάλακτος και η υπεροχή του έναντι άλλων ιδιοσκευασμάτων διερευνήθηκε και πιστοποιήθηκε με πολλαπλές μελέτες [21, 22]. Οι μελέτες αυτές, που στην πλειονότητά τους ήταν ποσοτικές, ανέδειξαν το μητρικό θηλασμό ως την ενδεδειγμένη μορφή διατροφής νεογνών, όχι μόνο εξαιτίας της θρεπτικής του αξίας αλλά και λόγω της μοναδικότητας του ως μέσου ανάπτυξης συναισθηματικού δεσμού μεταξύ μητέρας και νεογνού [18, 20]. Κατά τη διενέργεια των μελετών αυτών πέραν των παραπάνω παραμέτρων αξιολογήθηκαν τα οφέλη του μητρικού θηλασμού για την υγεία τόσο των νεογνών όσο και των μητέρων τους [18, 19, 21, 23].

Οι ερευνητές, μετά τη διεξαγωγή πολλών και πολυκεν-

τρικών μελετών, μπορούν πλέον με βεβαιότητα να επισημάνουν τα εξής:

➔ Το μητρικό γάλα προσφέρει προστασία έναντι αλλεργιών που πολύ συχνά εμφανίζονται κατά το πρώτο εξάμηνο της ζωής.

➔ Το μητρικό γάλα, και ειδικότερα το πρωτόγαλα, με τα αντισώματα που περιέχει εξασφαλίζει μεγαλύτερη προστασία έναντι λοιμώξεων του αναπνευστικού, του πεπτικού και του ουροποιητικού συστήματος. Υπέρ αυτού συνηγορούν και τα μικρότερα ποσοστά νοσηλείας παιδιών που θηλάζουν έναντι αυτών που δεν θηλάσαν κατά το πρώτο έτος ζωής.

➔ Έχει επισημανθεί η καλύτερη πνευματική ανάπτυξη των παιδιών που θηλάσαν. Σύμφωνα με του επιστήμονες αυτό οφείλεται στη σύσταση των λιπών του μητρικού γάλακτος, η οποία βοηθά στην ανάπτυξη του εγκεφάλου των νεογνών.

➔ Η ψυχική ανάπτυξη του παιδιού επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από το θηλασμό. Τα παιδιά που έχουν απολαύσει τη σωματική επαφή με τη μητέρα αποκτούν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και γίνονται ταχύτερα ανεξάρτητα.

➔ Ο μητρικός θηλασμός βοηθά στην ανάπτυξη των οστών και των μυών του προσώπου και της οδοντοφυΐας.

➔ Τα μωρά που θηλάζουν εμφανίζουν λιγότερους κωλικούς και δερματικούς ερεθισμούς έναντι αυτών που δεν θηλάζουν.

➔ Συχνός θηλασμός από την πρώτη στιγμή, μειώνει τον κίνδυνο εμφάνισης ίκτερου.

➔ Είναι αποδεδειγμένο ότι τα μωρά που θηλάσαν κινδυνεύουν σε μικρότερο ποσοστό από ξαφνικό νεογνικό θάνατο, οι ακριβείς αιτίες του οποίου παραμένουν αδιευκρίνιστες.

Στόχος, λοιπόν, της παρούσας εργασίας είναι η αξιολόγηση των παραπάνω παραμέτρων σε πρώτο χρόνο, με απώτερο σκοπό το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγράμματος Αγωγής Υγείας, το οποίο θα στοχεύει στην επισήμανση της αναγκαιότητας εφαρμογής του μητρικού θηλασμού, την κάλυψη των αναδειχθεισών αναγκών και του ελλείμματος γνώσεων που ενδεχομένως παρουσιάζεται και τέλος στην προσπάθεια ενίσχυσης τέτοιων τεχνικών.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου σχεδιάστηκε ειδικό ερωτηματολόγιο, το οποίο απευθυνόταν σε μετανάστριες θηλάζουσες μητέρες. Το εργαλείο αξιολόγησης, πέραν των δημογραφικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων, περιείχε ερωτήσεις που αξιολογούσαν τις γνώσεις των μητέρων σχετικά με αυτόν τον θηλασμό, την προηγούμενη εμπειρία τους σχετικά με αυτές τις τεχνικές, τις θετικές και αρνητικές στάσεις που οι ίδιες είχαν σχετικά με το θηλασμό και τέλος την ανάγκη για την ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου κατά την περίοδο που θηλάζαν.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται στο σύνολό του από 14 ερωτήσεις, οι οποίες κατά το μεγαλύτερο ποσοστό έχουν τη μορφή ερωτήσεων με απαντήσεις πολλαπλής επιλογής (multiple choice answers) ενώ ένας μικρός αριθμός ερωτήσεων έχει τη μορφή ερωτήσεων με διχότομη απάντηση (ΝΑΙ/ΟΧΙ), οι οποίες ανάλογα με την δοθείσα απάντηση δύνανται να οδηγήσουν σε μία δεύτερη ερώτηση με απάντηση πολλαπλής επιλογής αυτή τη φορά.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Α) Ερευνητικός Σχεδιασμός: Η παρούσα μελέτη αποτελεί περιγραφική μελέτη επισκόπησης, με τη συμπλήρωση ειδικού ερωτηματολογίου.

Β) Υλικό:

α) Χώρος μελέτης: Ως χώρος διεξαγωγής της παρούσας μελέτης επιλέχθηκε το Τακτικό Εξωτερικό Παιδιατρικό Ιατρείο του Περιφερειακού Νοσοκομείου «Αγία Όλγα».

β) Ατομα που έλαβαν μέρος στη μελέτη: Στην παρούσα μελέτη αξιολογήθηκαν οι Γνώσεις, Στάσεις και οι Συμπεριφορές μεταναστριών γυναικών σχετικά με το μητρικό θηλασμό. Για τον σκοπό αυτό, επελέγησαν οι 60 πρώτες συνεχείς μετανάστριες γυναίκες, οι οποίες προσήλθαν στα Τακτικά Εξωτερικά Παιδιατρικά Ιατρεία κατά το διάστημα από την 1η έως την 31η Νοεμβρίου 2005. Δικαίωμα συμμετοχής είχαν μονάχα μετανάστριες γυναίκες οι οποίες ανήκαν στην παραγωγική ηλικία, δηλαδή αυτές η ηλικία των ποίων κυμαινόταν από 15 έως 49 ετών. Για μετανάστριες μητέρες ηλικίας μικρότερης αυτής των 18 ετών προβλέφθηκε η συμμετοχή τους μετά τη συμπλήρωση ειδικής φόρμας από το γονέα ή κηδεμόνα τους, οποίος επέτρεπε τη συμμετοχή τους στο ερευνητικό αυτό πρόγραμμα. Κριτήρια αποκλεισμού από την παρούσα μελέτη αποτέλεσε η ηλικία των μητέρων. Βασιζόμενοι σε υπολογισμούς μεγέθους δείγματος με στατιστική ισχύ 80% το απαιτούμενο μέγεθος δείγματος είναι 60 άτομα. Από το μέγεθος του δείγματος μπορεί να κριθεί σαφές, ότι είναι δύσκολο να διεξαχθούν αποτελέσματα με καθολική ισχύ.

γ) Εργαλείο: Για την αξιολόγηση των τριών (3) παραμέτρων χρησιμοποιήθηκε ειδικό για το σκοπό αυτό ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε από τον ερευνητή. Το εργαλείο αυτό, πριν από την εφαρμογή του σταθμίστηκε με απώτερο σκοπό την εξουδετέρωση των παραγόντων που απειλούν την εσωτερική εγκυρότητα της μελέτης.

Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έγινε βάσει των κανόνων της Ηθικής και Δεοντολογίας.

Γ) Διαδικασίες- Μέθοδος συλλογής των δεδομένων: Πριν τη διεξαγωγή της μελέτης ζητήθηκε άδεια από την επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του νοσοκομείου. Εν προκειμένω, το Νοσοκομειακό συγκρότημα της «Αγίας Όλγας», δε διαθέτει αντίστοιχη επιτροπή και επομένως η άδεια για τη διεξαγωγή της μελέτης δόθηκε από τη Νοσηλευτική Υπηρεσία, αφού προηγουμένως είχε ενημερωθεί για τους σκοπούς της μελέτης, τον τρόπο διεξαγωγής της και την απουσία δυνητικών κινδύνων για τους συμμετέχοντες μέσω ερευνητικού πρωτοκόλλου που κατατέθηκε.

Δ) Διαχείριση δεδομένων και Στατιστική ανάλυση: Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν μετά τη συμπλήρωση των 60 ερωτηματολογίων αναλύθηκαν μέσω διαφορετικών προγραμμάτων. Αρχικά επιχειρήθηκε και πραγματοποιήθηκε η ανάλυση τους μέσω των λογιστικών φύλλων Excel των Windows XP. Τα αποτελέσματα τα οποία εξήχθησαν ήταν σε πλήρη συμφωνία με αυτά που εξήχθησαν ύστερα από στατιστική ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων μέσω του στατιστικού προγράμματος Stata 8 για Windows 2000.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στη μελέτη έλαβαν μέρος 60 μετανάστριες γυναίκες που προσήλθαν στα Τακτικά Εξωτερικά Παιδιατρικά Ιατρεία του νοσοκομείου η « Αγία Όλγα ». Η μέση ηλικία των προσερχόμενων γυναικών ήταν ίση με 26,73 έτη (εύρος 19 έως 40 ετών) και είχαν μέσο χρόνο παραμονής στην Ελλάδα περί τα 6,51 έτη ($6,51 \pm 3,89$ έτη). Από τις 60 μετανάστριες γυναίκες 45 είχαν ως χώρα καταγωγής την Αλβανία, που αντιστοιχεί σε ποσοστό 75%.

Μετά, λοιπόν, τη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων με στατιστικές τεχνικές προέκυψε ότι στο σύνολο των 60 μεταναστριών γυναικών 1 μόλις δεν ήταν απόφοιτη κάποιας βαθμίδας εκπαίδευσης (ποσοστό 1,67%), 15 από αυτές ήταν απόφοιτες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, (ποσοστό 25%), 33 είχαν αποφοιτήσει από σχολές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, (ποσοστό 61,67%), ενώ τέλος μόνο 7 γυναίκες από το σύνολο των μεταναστριών είχαν ολοκληρώσει τον κύκλο σπουδών τους με φοίτηση σε εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, (ποσοστό 11,67%).

Για τις περισσότερες μητέρες ήταν ο πρώτος τους τοκετός, καθώς για τις μισές από αυτές, (ποσοστό 50%), ήταν η πρώτη φορά που γίνονταν μητέρες. Ακολούθως, για 24 από τις γυναίκες ήταν ο δεύτερος τοκετός τους, (ποσοστό 40%), ενώ μόλις 5 και 1 είχαν τρεις ή περισσότερους τοκετούς αντίστοιχα (ποσοστά 8,33% και 1,67%).

Από τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι οι μητέρες θηλάζουν κατά μέσο όρο 6,49 μήνες το πρώτο τους παιδί ($6,49 \pm 4,72$ μήνες). Η διάρκεια, σε μήνες, θηλασμού φαίνεται να παραμένει σταθερή και μετά το δεύτερο τοκετό (6,48 μήνες θηλασμού), ενώ μειώνεται σημαντικά σε 4,16 μήνες μετά τον τρίτο τοκετό. Στην ερώτηση εάν οι ίδιες ως νεογνά είχαν θηλάσει, η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών, 53 γυναίκες, απάντησαν ότι και στις ίδιες είχε εφαρμοστεί κατά το παρελθόν ο θηλασμός ως διατροφική τεχνική.

Οι γυναίκες εν συνεχεία ερωτήθηκαν, αν κατά τις περιόδους θηλασμού αντιμετώπισαν μία ή περισσότερες δυσκολίες. Τα συλλεχθέντα δεδομένα οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι 41 από τις 60 μετανάστριες γυναίκες, (ποσοστό 68,33%), δεν αντιμετώπισαν κανένα πρόβλημα κατά τις περιόδους του θηλασμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι 11 από τις γυναίκες του δείγματος, (ποσοστό 18,33%), ανέφεραν ότι η ποσότητα του παραγόμενου γάλακτος δεν επαρκούσε για τη διατροφή του νεογνού, με αποτέλεσμα να καταφεύγουν σε τεχνικές μεικτής διατροφής.

Κύριος λόγος επιλογής του θηλασμού ήταν οι μητέρες των γυναικών και μάλιστα σε ποσοστό 41,66%. Ο θηλασμός ως τεχνική και επιλογή φαίνεται πως πέρασε μέσω της παράδοσης από γενιά σε γενιά γυναικών. Ακολούθως, διαφαίνεται ότι 15 γυναίκες, (ποσοστό 24,59%), είχαν ως πρώτιστη επιλογή για τη διατροφή των παιδιών τους το θηλασμό. Από την ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων, προκύπτει ότι από το σύνολο των 60 γυναικών οι 50 γυναίκες γνώριζαν κάποια από τα οφέλη, ή συνδυασμούς ωφελειών, που παρέχει ο μητρικός θηλασμός στα νεογνά.

Η οικογένεια φαίνεται να αποτελεί κατά κύριο λόγο την πηγή πληροφόρησης των γυναικών, καθώς αυτή σε ποσοστό

66,67% παρέχει τις πρώτες και αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με αυτόν. Οι υγειονομικοί, ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό που εργάζονται σε όλες τις βαθμίδες παροχής φροντίδας υγείας, κατέχουν τη δεύτερη θέση στην ενημέρωση των γυναικών, ποσοστό 13,33% ενώ στην τρίτη θέση οι μητέρες ανέφεραν ότι οι ίδιες γνώριζαν πληροφορίες σχετικά με το μητρικό θηλασμό, ποσοστό 11,67%. Τα ΜΜΕ έχουν κυρίως επικουρικό ρόλο καθώς η συνεισφορά τους στην όλη διαδικασία της ενημέρωσης ανέρχεται μόλις στο 3,33%.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Κατά τον ερευνητικό σχεδιασμό τέθηκαν 4 ερευνητικά ερωτήματα, ερωτήματα τα οποία είχαν ως σκοπό την ανάδειξη και διερεύνηση της ύπαρξης σχέσης μεταξύ 4 παραμέτρων, οι οποίες καταμετρήθηκαν και αξιολογήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της μελέτης. Η ύπαρξη στατιστικά ή μη σημαντικής σχέσης μεταξύ της επιλογής του μητρικού θηλασμού και της χώρας καταγωγής των γυναικών, της ηλικίας, των χρόνων παραμονής στην Ελλάδα, και του επίπεδου των γραμματικών γνώσεων αποτέλεσε το δεύτερο σκέλος της παρούσας μελέτης. Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της λογιστικής παλινδρόμησης και στο επίπεδο σημαντικότητας 5%, δεν καταδείχθηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των παραπάνω. Η πρακτική εφαρμογή του προαναφερθέντος ευρήματος σημαίνει ο μητρικός θηλασμός δεν εξαρτάται από την ηλικία της μετανάστριας μητέρας, τη χώρα καταγωγής της, τα χρόνια παραμονής στην Ελλάδα και το επίπεδο των γραμματικών της γνώσεων. Ο θηλασμός πραγματοποιείται δηλαδή με την ίδια ένταση και συχνότητα σε όλες τις ηλικίες, σε όλα τα μορφωτικά επίπεδα και δε φαίνεται να επηρεάζεται από τη χώρα καταγωγής ή και τα χρόνια παραμονής στη χώρα μας. Η ύπαρξη μη στατιστικά σημαντικής σχέσης μεταξύ αυτών σημαίνει ότι τα περισσότερα χρόνια παραμονής στην Ελλάδα, το ανώτερο μορφωτικό επίπεδο, η μεγαλύτερη ηλικία των μητέρων και η χώρα καταγωγής τους δεν επηρεάζουν θετικά, δεν αυξάνουν δηλαδή τη συχνότητα του μητρικού θηλασμού, ή αρνητικά, δε μειώνουν, το μητρικό θηλασμό. Βέβαια, πρέπει να επισημανθεί ότι το μέγεθος του παρόντος δείγματος είναι περιοριστικό για τη διεξαγωγή στατιστικά σημαντικών αποτελεσμάτων, τα οποία με τη σειρά τους θα έχουν γενική και καθολική ισχύ. Παρ' όλ' αυτά, η έλλειψη παραγόντων που απειλούν την εσωτερική, εξωτερική εγκυρότητα και εγκυρότητα συμπεράσματος, αποτελούν μία πρώτη και ενδεικτική, σε καμία περίπτωση όμως αποδεικτική, τάση της αποδοχής και εφαρμογής του μητρικού θηλασμού στους κόλπους των μεταναστριών γυναικών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα δεδομένα που έχουν ήδη αναφερθεί προκύπτουν ερωτήματα, τα οποία δεν είναι πάντα εύκολο να απαντηθούν. Ένα από αυτά που εύκολα προκύπτει αφορά την αξιοπιστία της πηγής ενημέρωσης των μητέρων. Αναμφισβήτητα, η οικογένεια αποτελεί το πρώτο υποστηρικτικό δίκτυο, το οποίο περιθάλπει τη μητέρα και το νεογνό στους κόλπους της, εξα-

σφαλίζοντας αγάπη, θέρμη και ασφάλεια. Η αξιοπιστία όμως ως φορέα παροχής γνώσεων και πληροφοριών είναι δύσκολο να μετρηθεί και να αξιολογηθεί. Οι γνώσεις, που πολύ συχνά μεταφέρονται και διασώζονται μέσω της παράδοσης, υφίστανται μετατροπές, εμπλουτισμούς και τροποποιήσεις που είναι λαθεμένες ή ακόμα και επικίνδυνες. Η περιορισμένη παρουσία των υγειονομικών μπορεί να αποδοθεί στην απουσία κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών τους σπουδών, ή ακόμα και στην απροθυμία των ίδιων να εμπλακούν στο σχεδιασμό κατάλληλων προγραμμάτων με σκοπό τη σωστή και επαρκή ενημέρωση των πληθυσμιακών ομάδων. Επιπλέον, το υγειονομικό προσωπικό χρησιμοποιεί συχνά τη ξύλινη και άκαμπτη επιστημονική γλώσσα, η οποία όμως δυστυχώς δεν είναι κατανοητή στις μετανάστριες γυναίκες. Το γεγονός αυτό, τις απομακρύνει περισσότερο από το προσωπικό με αποτέλεσμα τη στρόφη τους προς το οικογενειακό περιβάλλον, στρόφη που δυνητικά περικλείει πολλούς κινδύνους.

Η μη επιλογή των ΜΜΕ ως πηγή ενημέρωσης των γυναικών μπορεί να αποδοθεί αρχικά στην αδυναμία κατανόησης της ελληνικής γλώσσας, φαινόμενο πολύ συχνό στους κόλπους των μεταναστριών γυναικών. Το πρόβλημα αυτό αφορά κυρίως το έντυπο υλικό, πρόβλημα το οποίο θα μπορούσε να παρακαμφθεί και ενδεχομένως να λυθεί με την προβολή κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο. Δυστυχώς, τα κονδύλια που παρέχονται από κρατικούς φορείς για το σχεδιασμό και προβολή τέτοιων προγραμμάτων αγωγής υγείας είναι ελάχιστα, και σπάνια πραγματοποιούνται κινήσεις από ιδιωτικούς φορείς.

Αναμφισβήτητα, οι ρυθμοί και οι ανάγκες της σημερινής ζωής επιβάλλουν την ταχύτερη επιστροφή της γυναίκας στον εργασιακό στίβο. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις πολλές ώρες απαιτητικής και κοπιώδους εργασίας στην οποία επιδίδονται οι μετανάστριες γυναίκες, αναγκάζουν τη μείωση του χρόνου εφαρμογής του. Η εφαρμογή μειωμένου ωραρίου εργασίας, το οποίο θα τηρείται στον ιδιωτικό τομέα θα δρούσε συνεπικουρικά στη προσπάθεια επιμήκυνσης των περιόδων του θηλασμού.

Η ελλιπής ενημέρωση των γυναικών σχετικά με τα οφέλη που ο μητρικός θηλασμός προσφέρει στις ίδιες και στα νεογνά τους, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην περιορισμένη χρήση πηγών ενημέρωσης από την πλευρά των γυναικών. Η από του στόματος προφορική παράδοση σε συνδυασμό με την ημιμάθεια ή και αμάθεια των προηγούμενων γενεών, οδήγησε στην αμάθεια και την ημιμάθεια των σημερινών γυναικών.

Αντίθετα, ο θετικός ρόλος της παράδοσης αξίζει να αναφερθεί στη μεταλαμπάδευση του ως διατροφική τεχνική από γενεά σε γενεά, στοιχείο το οποίο συνετέλεσε στη διατήρηση του και μάλιστα σε υψηλά επίπεδα μεταξύ των μεταναστριών γυναικών. Επιπρόσθετα, η παράδοση συνετέλεσε στην παρατεταμένη εφαρμογή του, σε χρονικά διαστήματα που πολλές φορές αγγίζουν ή και ξεπερνούν τους 12 μήνες.

Είναι, επίσης άξιο να αναφερθεί ότι ο μητρικός θηλασμός αποτελεί εκείνη τη διατροφική τεχνική, η οποία είναι παντού και πάντα διαθέσιμη. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης που συχνά αντιμετωπίζουν οι

μετανάστες, μαζικοί χώροι συγκέντρωσης και συνεστίασης, καθιστούν το μητρικό θηλασμό την ασφαλέστερη διατροφική τεχνική που δύναται να εφαρμοστεί σε νεογνά. Αντίθετα, τεχνικές μεικτής διατροφής απαιτούν συχνά στείρο και άσηπτο περιβάλλον για τη σωστή παρασκευή τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μία από τις πρώτες προσπάθειες καταγραφής, ανάλυσης και παρουσίασης των Γνώσεων, Στάσεων και Συμπεριφορών μεταναστριών γυναικών σχετικά με το μητρικό θηλασμό.

Ως ερευνητικός σχεδιασμός, αποτελεί πειραματική μελέτη η οποία διεξήχθη στο χώρο των Τακτικών Εξωτερικών Παιδιατρικών Ιατρείων του νοσοκομείου η Αγία Όλγα και για χρονικό διάστημα 30 ημερών. Ήδη από τα προαναφερθέντα στοιχεία προκύπτει η ανάγκη διεξαγωγής πληρέστερων πολυκεντρικών μελετών, οι οποίες με τη σειρά τους θα έχουν μεγαλύτερο μέγεθος δείγματος και θα διαρκούν περισσότερο χρόνο. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό πάντα με την εξουδετέρωση των παραγόντων που απειλούν την εσωτερική και εξωτερική εγκυρότητα της μελέτης, θα οδηγήσουν στην ανάδειξη στατιστικά σημαντικών αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, η χρήση του παρόντος ερωτηματολογίου στην καθημερινή πράξη, ανέδειξε νέα ερωτήματα τα οποία δεν είχαν προβλεφθεί κατά τη φάση του σχεδιασμού του. Σε δεύτερο χρόνο, λοιπόν, το ερωτηματολόγιο μπορεί να εμπλουτισθεί με αυτές τις νέες ερωτήσεις όπως επίσης, και να επαναδιατυπωθούν οι ήδη υπάρχουσες. Κατά αυτόν τον τρόπο, το ερωτηματολόγιο θα καταστεί πλήρες και ακριβέστερο, ενώ ταυτόχρονα θα διαθέτει ευελιξία καθώς θα μπορεί να ανταποκρίνεται στις εκάστοτε ανάγκες της προς μελέτη ομάδας.

Αναγκαία κρίνεται, επίσης, η διεξαγωγή νέων μελετών με μεγαλύτερη διάρκεια. Η επιμήκυνση του χρόνου μελέτης, εξασφαλίζει τη συλλογή μεγαλύτερου μεγέθους δείγματος, όπως επίσης και τη συλλογή περισσότερων δεδομένων. Καθίσταται εύκολα σαφές ότι η χρονική αυτή παράταση παρέχει τη δυνατότητα διεξαγωγής πολυκεντρικών μελετών, αλλά ταυτόχρονα απαιτεί και τη συμμετοχή περισσότερων ερευνητών. Επιπλέον, σκόπιμη θα ήταν η διεξαγωγή μελετών με συγκριτική ομάδα, τα αποτελέσματα των οποίων θα ήταν πιο εύκολο να γενικευθούν.

Από την ανάλυση των δεδομένων καθίσταται εύκολα σαφής η ανάγκη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας. Τα προγράμματα αυτά, θα πραγματοποιούνται από κατάλληλα εκπαιδευμένο και εναισθητοποιημένο σε θέματα Δημόσιας Υγείας και Διαπολιτισμικής Νοσηλευτικής προσωπικό, και θα αφορούν τόσο γηγενή πληθυσμό όσο και πληθυσμό μεταναστών. Πριν την εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων κρίνεται αναγκαία η διεξαγωγή παρόμοιων με αυτών μελετών, οι οποίες θα προσδίδουν στους διοργανωτές τα απαραίτητα δεδομένα και πληροφορίες.

Επιπρόσθετα, έχει ήδη γίνει κοινή συνείδηση στους ακαδημαϊκούς κύκλους η εισαγωγή στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών μαθημάτων με ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό,

τα οποία θα προσδίδουν με τη σειρά τους στους νέους επιστήμονες τις κατάλληλες γνώσεις για το χειρισμό παρόμοιων καταστάσεων.

Στα δημόσια νοσοκομεία, αλλά πολύ περισσότερο στα δημόσια μαιευτήρια, κρίνεται αναγκαία η σύσταση ειδικών υπηρεσιών, κατάλληλα στελεχωμένων, οι οποίες θα προσεγγίζουν τις νέες μητέρες, Ελληνίδες και αλλοδαπές, και θα τους παρέχουν εκείνες τις κατάλληλες και ανα-

γκαίες πληροφορίες σχετικά με την αναγκαιότητα του μητρικού θηλασμού, το σωστό τρόπο εφαρμογής του όπως επίσης, και των ωφελειών που αυτός παρέχει στις μητέρες και στα νεογνά τους.

Τέτοιες υπηρεσίες, θα είναι αναγκαίο να παρέχουν εξειδικευμένες γνώσεις όχι μόνο σε μητέρες, αλλά και σε ποι-εσδήποτε ομάδες γυναικών που ανήκουν στην αναπαραγωγική ηλικία.

ABSTRACT

Background: An important prognostic indicator in babies nutrition is the applied breast feeding techniques.

Objective: In this paper, taking in account the increased immigration in Greece for the last 15 years, there is an attempt to evaluate the knowledge, attitudes and behavior of immigrant women on breast-feeding.

Method: In this study it will be an evaluation of the knowledge, attitudes and behavior of immigrant women on regard to breast-feeding. In order to accomplish the above, the first 60 immigrant women that visited the Pediatric hospital from 1st until 31 of November 2005 were chosen.

Results: 45 out of the 60 immigrant women were coming from Albania while 33 of them were graduates of a second-degree school. A major role on picking breast-feeding was the influence from their mothers in a portion of 41,66%. In reply to the question raised to the mothers, if during the breast-feeding period, was a need for psychological support, only 15 women replied that had such a need. Finally, out of the 60 women only 18 didn't use any feeding technique while the rest 42 women were using a mixture of other feeding techniques and breast-feeding.

Conclusions: The analysis of the collected data resulted that breast feeding is one of the major feeding techniques that is used from immigrant women no matter the country they are coming from or their education level and their age.

Key words: Breast feeding, attitudes, knowledge, behavior.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Graffy et al, Volunteer counsellors for supporting breast feeding. *BMJ*, 2004, 328:349
- Angus N, Breast feeding should be promoted as a public health measure. *BMJ*, 1996, 312:312
- Bhandari N, Mazumbar S, Bahl R et al, A community based intervention to improve breast feeding practices through nutritional counselling in rural Haryana, India. (ICDDR, B)
- Mhmd Z, Counts E.W, Chawdhury S.A, Knowledge, Attitude Practice of Pregnant Women on feeding patterns in Bangladesh. (ICDDR, B)
- Kahir I, Promotion of breast feeding. (ICDDR, B). Funded by: World Bank
- Kahir I, Promotion of breast feeding. (ICDDR, B). Funded by: USAID
- Anonymous, Unicef is crucial promoting and supporting breast-feeding. *BMJ*, 2001, 322:55
- Press Release WHO/53. World breastfeeding week 1996, Breastfeeding a community responsibility.
- Haddnot P, Pill R, Qualitative study for decision about infant feeding among women in east end of London. *BMJ*, 1999, 318:30-34
- Jarosz K, Krawczyk A, Wieglos M, Przybos A, Okninska A, Szymusik I, Marianowski L, Assessment of mothers' knowledge about breast feeding. *Ginekolog Pol.*, 2004, 75(1):26-34
- Losch M, Dungy CI, Rusell D, Dusdieker LB, Impact of attitudes on maternal decisions regarding infant feeding. *J. Pediatr.*, 1995, 126(3):507-514
- Mhmd Z, Counts E.W, Chawdhury S.A, Knowledge, Attitude Practice of Pregnant Women on feeding patterns in Bangladesh. (ICDDR, B)
- Ludvigsson JF, Breast-feeding in Bolivia-information and attitudes. *BMC Pediatr.*, 2003, 26;3(1):³
- Dykes K, Mozan VH, Butz S, Edwards J, Adolescent mothers and breastfeeding: experience and support needs-an explanatory study. *J Human Lact.*, 2003, 19(3):391-401
- Valdescanas OC, Vincente LM, Valera J, Beliefs, attitudes and practise of breastfeeding among some urban parturien mothers. *Philipp. J. Nutr.*, 1981, 34(1):28-36
- Losch M, Dungy CI, Rusell D, Dusdieker LB, Impact of attitudes on maternal decisions regarding infant feeding. *J. Pediatr.*, 1995, 126(3):507-514.
- Kopil U, Manocha S, Knowledge and attitude toward among adolescent girls. *Indian J. Pediatr.*, 1990, 57(3):401-404.
- Κρεατσάς Γ.Κ, Σύγχρονη Γυναικολογία και Μαιευτική. Ιατρικές εκδόσεις Π.Χ Πασχαλίδη, Αθήνα, 1998, Σελ 304-305.
- Κρεατσάς Γ.Κ, Σύγχρονη Γυναικολογία και Μαιευτική. Ιατρικές εκδόσεις Π.Χ Πασχαλίδη, Αθήνα, 1998, Σελ. 164-165.
- Δελμούζου Ε., Μητρικό Γάλα, πηγή υγείας και δύναμης. Άρθρο της εβδομάδας. Αύγουστος 2004
- Charles-Gene, Mc Daniel, Mothers should breast feed for at least a year. *BMJ* 1997, 315:1485-1488
- Health gains of breast feeding, RCM
- Landingham V, Metal Contraceptive and health benefits of breast-feeding: a review of recent evidence. *International Family Planning Perspective*, 1991, Vol 17, No ³